

та ін.).

Із пізнавально-краєзнавчою метою для студентів організовуються експерсії до Полтавського краєзнавчого музею, музею «Поле Полтавської битви», музею-заповідника А.С. Макаренка, музею В.Г. Короленка, галереї мистецтв імені Ярошенка та ін.

Результати узагальнення досвіду організації і забезпечення еколого-краєзнавчої роботи зі студентами дозволяють констатувати, що для здійснення ефективної краєзнавчої роботи необхідно керуватися: способами активізації студентів у цій роботі; можливостями застосування педагогічних технологій, групових методів та індивідуальних форм навчання й виховання; існуючими технологіями моделювання наукового еколого-краєзнавчого дослідження; можливостями для формування дослідницьких вмінь студентів; установкою на кінцевий результат залучення їх до краєзнавчої роботи – цілеспрямований розвиток особистості кожного.

Особливостями інноваційних технологій використання екологічного краєзнавства у навчально-виховному процесі є те, що змінюється роль викладача, як керівника освітнього процесу (студент сам стає керівником еколого-краєзнавчого пошуку), перевага надається дослідницьким комунікативно-діалогічним та моделюючим формам роботи. Основою такої діяльності є не стільки засвоєння певної суми знань, а розвиток особистості та опанування продуктивними способами діяльності (максимально використовується особистий досвід студента, розвивається його творче мислення, зростає внутрішня мотивація отримання нових знань та навичок, визнається існування «білих плям» та «відкритих проблем», домінує позитивне висвітлення матеріалу).

Краєзнавство передбачає наступність, логічну взаємопов'язаність і взаємодоповнюваність минулого рідного краю, сьогодення і майбутнього. У цьому контексті залучення студентів до вивчення історії рідного краю, реалізації і виконання конкретних еколого-краєзнавчих заходів на сучасному етапі можна досягти за інтегрованого підходу, одним із аспектів якого є організація практичної наукової природоохоронної діяльності, що сприяє вихованню молоді творчої, із активною життєвою позицією, лідерськими якостями.

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ ЯК ЛАНКА НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Шепенюк І.М. (м. Чернівці, Україна)

В наш час у всіх розвинутих країнах світу на рівні державної політики досягнуто усвідомлення того, що знання є основою розвитку суспільства, а необхідною умовою соціально-економічного прогресу у ХХІ ст. є трансформація людства у суспільство "пожиттєвого навчання".

Стає зрозумілим, що необхідно переосмислити всю освітню діяльність, жодні рівні і форми якої, включаючи вищу освіту, не можуть більше вважатись по-справжньому кінцевими. Тому суттєві зміни, яких потребує галузь освіти, повинні йти по шляху їх становлення в якості неперервної освіти для всіх чи освіти протягом всього життя. Суттєвими характеристиками системи неперервної освіти в цілому є гнучкість, різноманітність, доступність у часі і просторі.

ХХІ ст. є свідком двох видів розвитку, трансформації або змін. Перший вид – це науковий, технологічний і фізичний розвиток. Другий – соціальні, культурні і духовні зміни. Темп цих обох трансформацій нерівний, вони розвиваються з різною швидкістю. Майже завжди технологічний розвиток випереджає соціальні зміни. Ця розбіжність створює деяку прірву, яка з часом збільшується. Освіта дорослих є одним із найбільш ефективних інструментів, що дозволяє навчити людей тому, як збудувати мости через цю прірву і як підготуватися до вирішення майбутніх проблем. [1, 6] Це твердження є дуже актуаль-

ним стосовного екологічної освіти дорослих, покликаній розвинути екологічне мислення людей, екологічну відповідальність, допомогти засвоїти науково обґрунтовані принципи природокористування. Якість життя – теперішнього і майбутнього – напряду залежить від рівня екологічної компетентності дорослих людей. В їх руках знаходиться техніка й інтенсивні технології, вся колосальна потужність яких може виявитися у розпорядженні людей неосвічених, некомпетентних, байдужих, аморальних, що може привести до непередбачуваних наслідків. З іншого боку, дорослі виховують нове покоління людей. Виховання дітей починається з копіювання вчинків дорослих, формування екологічної культури як складовій частині культури відбувається шляхом передачі знань, досвіду, цінностей від покоління до покоління, від людини до людини. [3, 13]

Головною метою екологічної освіти є розвиток екологічної компетентності громадян. Відомо, що в даний час вона є однією з підстав оновлення освіти. Компетентність — це здатність ефективно діяти за межами учбової діяльності. Без сумніву, екологічна компетентність належить до ключових в сучасному світі. Вона є проявом екологічної культури у «зоні відповідальності» особистості.

Одним з найважливіших принципів екологічної освіти є неперервність. Цей принцип передбачає необхідність поетапної екологічної освіти людини впродовж всього її життя. Розглянемо функції екологічної освіти дорослих:

1. Компенсаторна. Реалізація цієї функції виражається перш за все в тому, що дорослий надолужує прогалини в базовій екологічній освіті, набуває нові знання в цій галузі.
2. Адаптуюча. Дорослий як суб`єкт діяльності постійно пристосовується до світу, що весь час змінюється; вимог науково обґрунтованого природокористування, сталого розвитку, спрямованого на підтримку і збереження крихкої рівноваги сучасної цивілізації із модифікованим нею ж навколишнім середовищем.
3. Перетворююче-розвиваюча. Ця функція передбачає формування здатності активно й компетентно брати участь у перевлаштуванні оточуючого світу відповідно до прогресивних ідей, що відображають розуміння ролі природи в житті людини. У певній мірі це завдання є домінуючим на сучасному етапі і включає два перші.

Екологічна освіта дорослих реалізує свої функції завдяки перш за все своїй соціальній значущості і практичній спрямованості, своєму комплексному змісту. В освіті дорослих екологічна проблематика набуває все більшої ваги, що обумовлено наступними чинниками:

- екологічні проблеми близькі людям, вони пов`язані з якістю їх життя, медициною та іншими галузями знань, вони хвилюють людей і є очевидними;
- екологія вже давно стала комплексною дисципліною, яка включає в себе діяльність людини у всіх її проявах;
- існує значна кількість суперечливої інформації, результатів досліджень, які не відображають реальної екологічної ситуації. [2, 20]

Безумовно, важливим є питання про технології екологічної освіти дорослих. Вони повинні сприяти вирішенню однієї з головних проблем, яка виражається у відомому феномені невміння застосовувати знання на практиці. Необхідно забезпечити трансформацію навчальної інформації як предмета навчання у засіб регуляції практичної діяльності людини в природі і суспільстві, в інструмент вирішення професійних, культурних, побутових та інших проблем і завдань. А для цього необхідно виробити у людини здатність практично діяти, необхідно забезпечувати широкі можливості використання екологічних знань в умовах, які модельно чи реально відображають практичну діяльність.

Однією із ефективних технологій у реалізації сучасних завдань екологічної освіти дорослих, розвитку екологічної компетентності є проектування.

Проектна діяльність містить в собі унікальні можливості, її розвиваюча функція заснована на продуктивній уяві, силі і свободі творчості, емоційному збагаченні тощо.

Еколого-просвітницьким проектам властиві наступні особливості:

- вони завжди актуальні або в перспективі спрямовані на вирішення життєво важливих проблем збереження навколишнього середовища, розвиток живих систем, забезпечення життєдіяльності людини;
- вони мотивують учасників проекту на усвідомлення і вирішення екологічних проблем на локальному, регіональному і глобальному рівні;
- їх педагогічний ефект полягає у розвитку одночасно багатьох компетентностей – в пізнавальній діяльності, комунікативній, соціальній, побутовій сферах тощо;
- як правило, вони є груповою формою діяльності, в якій задіяні багато учасників, що сприяє їх соціалізації та набуття досвіду міжособистісної взаємодії. [4, 26]

Проектування допомагає людям оволодіти механізмами реального впливу на покращення якості життя, зміцнює усвідомлення і сприйняття людьми екологічних проблем як проблем особистих, що відображаються на їх здоров'ї та якості життя.

При організації екологічної освіти дорослих необхідно, щоб вона зміцнювала усвідомлення і сприйняття людьми екологічних проблем як проблем особистих, що безпосередньо відображаються на якості їх життя; сприяла реалізації перспективи особистісного і соціального розвитку на основі принципів науково обґрунтованого природокористування.

Література

1. Авни А. Развитие человека в будущем. Образование взрослых — средство улучшения жизни // Образование взрослых: глобальный диалог: Материалы международной научно-практической конференции. – СПб.: РОО «Дом Европы в Санкт-Петербурге», 2003. С. 5–10.
2. Алексеев С. В., Рипачева Е. А. Отечественный и зарубежный опыт формирования экологической культуры населения // Экология и образование. – № 1-2. – 2006. – С. 18 – 25.
3. Віркун В. Екологічна підготовка вчителя – домінуюча ланка системи неперервної екологічної освіти і виховання.// Біологія. Шкільний світ. – 2010. – № 24. – С. 12 – 15
4. Груздева Н. В. Социальная компетентность учащихся как один из результатов эколого-образовательных проектов / Эколого-образовательные проекты как средство социализации подрастающего поколения. – СПб.: Крисмас+, 2008. С. 25–28.

ВЗАЄМОДІЯ ШКОЛИ І СІМ'Ї У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Юрка К.М. (м. Полтава, Україна)

Від ефективності екологічної освіти та виховання нині залежить захист навколишнього середовища від забруднення і руйнування, застосування ресурсозберігаючих маловідходних технологій, виробництво екологічно чистої, якісної продукції. Вагомий внесок у розробку педагогічних умов щодо формування екологічної культури підрастаючого покоління зробили такі відомі науковці як Г.Пономарьова, Р.Рославец, Н.Кот, Т.Вайда, Н.Єфименко та ін. Р.Рославец цілком обґрунтовано до педагогічних умов виховання екологічної культури школярів відносить: вироблення норм і правил екологічної поведінки особистості серед природи; вибір оптимальних форм і методів екологічної освіти і виховання; забезпечення комплексного підходу до вивчення природи з використан-